

Öğrenci C:

Mekan, yer ve tarih

Bu haftanın bütün okumaları, mekanın simgelenmesini/yansıtılmasını ve yerlerin anlam kazanma biçimlerini konu edindi. Bütün okumalardaki ana tema, mekanın kendi kendine hiçbir anlamı olmadığıydı. Magnitogorsk, Sovyet Sosyalist bir misyonla aşılanmadan önce, sadece Ural Dağlarında bir bozkırdı. Sergi, dünyanın geri kalanıyla kurduğu ilişki sayesinde anlam kazanıyor, aynen Mısır'ın sergiler sayesinde (Avrupalılar için) anlam kazanması gibi. Siam'ın ulusal hudutları, ulusal gündemi simgelemek/yansıtmak için inşa edilmeden önce yoktu bile. Her yazar, yerin anlam kazanmasının değişik biçimlerine odaklanırken hepsi de yerin yaratılması gerektiği fikrinde birleşiyorlar. Anlam, *a priori* [olaydan önce var olan birşey] değil.

Winichakul' a göre, *Siam Mapped*'te, Siam ulusunun anlamı, harita yapımı tekniği ile yaratıldı. Yerin, ulusal kimlikte önemini tarif etmek için, coğrafi vücut [geo-body] terimini üretiyor, yani bir ulusun Biz [veya çoğul olan] kendilik kavramının ayrılmaz bir parçası olan araziye. Yerin her zaman bu kadar merkezi olmadığını savunuyor. Geçmişte, insanlar, ulus devletin arazisiyle ilgili olmayan mekanları simgelemenin farklı yöntemlerine başvurdular. Bu tip “geleneksel” metotlarda, simgesel coğrafya, manevi veya dinsel referanslardan daha az önemliydi. Bu referanslar, örneğin Budizmin farklı (mekansal olarak tasarlanmış) yönlerinin [birbiriyle] ilişkisini gösterdi.

İngilizler ve Fransızlarla etkileşimlerden önce, Siam'ın bir krallık olarak kimliği, coğrafi bir yerle doğrudan alakalı değildi. Harita yapım teknolojilerinin gelmesi ve arazinin görsel simgeleri, ulus-coğrafya bağlantısını somutlaştırdı. Winichakul, fikir olarak modern olan belli bir araziye koruma ve milliyetçilik olgularını, tarihi araştırmalarda uygulamaya koymanın anakronistik olduğunu belirtiyor, çünkü bu kavramlar söyleme dayalı kurgusal yapılar. Siam'da bu yapılar, ancak bir seri modern (geleneksel olmayan) teknolojilerle ve Batılı sömürgeci güçlerle işbirliği sayesinde kesin ve açık bir biçimde ifade edildiler.

Magnetic Mountain'da Kotkin, bir yerin anlamının direnç ve çatışma sonucu elde edildiğini belirtiyor. Magnitogorsk'un planlandığı çapraşık sürecin izlerini sürerken Kotkin, yukardan anlam atfetme çabalarının sonuç vermediğini gösteriyor. Geleceğin Sosyalist Şehrinin abartılı hayallerin yerini, ayağı yere basan anlamlar aldı. Bu anlamlar, örneğin, yanlış, şans, planlanmamışlık ve rastgelelik gibi şeyleri vurguladı. Bu anlamlar, “şehir hayatının budalalığı,” Magnitogorsk'un anlamı oldu.

Çalışmasının ikinci kısmında Kotkin, Magnitogorsk sakinlerinin direncinin, şehrin ve sakinlerinin yerel kimliğini nasıl şekillendirmeye yaradığını gösteriyor. Tartışmasının merkezine “yaşam alanını” koyan Kotkin, resmi bir tanımın, resmi içeriğinden farklı bir anlam üretecek biçimde, günlük uygulama içinde nasıl değiştiğini gösteriyor. “Yaşam alanı” soyut bir olgu olmaktan çıkıp, direnci ve ittifakı da kapsayan karmaşık sosyal ilişkiler ağı oldu.

Colonizing Egypt’te Mitchell, Avrupa’daki dünya sergilerinin, hem Mısırlılar hem Avrupalılar için, Mısır’ın anlamını tavassut eden/Mısır’ın anlamına vasıta olan önemli metotlar olduğunu belirtiyor. Sergiler, Emperyal Avrupalı güçlerin, dünyanın geri kalanında üretmeye çalıştığı sosyal düzeni, mikrokozmetik bir model olarak yeniden üretmeye yaradı. Böylece, onlar hem Avrupalıların evlerindeki vizyonu/algılamayı şekillendirmeye, hem de (daha önemli olarak) Mısırlıların vizyonunu şekillendirmeye yaradı. Bu simülasyonlar, kapitalist ilişkileri yeniden üretmek ve Mısır’a ve Mısırlıların kafalarına kapitalist anlamlar aşılacak için çok önemliydi.

Bu hafta bütünüyle okuduğumuz tek kitap *Siam Mapped* olduğu için, eleştirilerimi bu kitapla sınırlandırıcım. Winichakul modern coğrafya ve harita yapımı yoluyla ulusun söylem üzerinden kurgusunu/inşasını tasvir ediyor. Argümanı hakkındaki en temel sorum, dünyayı batılı/doğulu ve modern/geleneksel şeklinde kategorize etmekteki ısrarı çevresinde dönüyor. Geleneksel ve modern kavramlar ve uygulamalar arasındaki fark, çeşitli nedenlerden dolayı sorunlu. Önce, bence “geleneksel” kavramının da, bir fikir olarak ‘modern’ gibi, toplumsal bir kurgu olduğunun üzerinde yeteri kadar durmadı. Aslında, harita ve coğrafya gibi “geleneksel” de modernist söylemin bir bileşeni. Modern fikirlerin, “geleneksel” mekan kavramlarına anakronistik bir biçimde uygulanmasını eleştirme denemesinde Winichakul, anakronistik bir geleneksel kategorisini yeniden üretiyor.

İkinci olarak, geleneksel ve modern fikir olarak aynı modernist söylemin bir parçası olsa da, o söylemin içinde bile, geleneksel ile modernin arasındaki farkın hayatta kalma gücü gitgide sorgulanır oldu. Sömürge-sonrası tarihle ilgilenen gelen birçok yazar, gelenek ile modernitenin arasındaki bölünmenin, olayların vuku bulduğu yerdeki durumlarının karma ve çok parçalı yapısını [hybridity] yansıtmadığını belirttiler. Diğer bir deyişle, mekanın geleneksel denilen algılanma biçimleri bugün de, modern dünyada da hala modern biçimleriyle birlikte yaşıyor. Ayrıca, yerin modern algılanma biçimleri, geçmişte de geleneksel algılanma biçimleriyle birlikte yaşadı. Winichakul Siam, İngiltere ve Fransa arasındaki alış-verişleri yavaş bir süreç içinde tasvir ediyor. Bu süreçte hem geleneksel hem de modern görüşler karma ve çok parçalı bir biçimde birarada yaşadı.

Benim geleneksellik kavramının kullanımıyla ilgili sorularımdan bağımsız olarak bir endişem de Winichakul'un problematik doğu/batı bölünmelerini yeniden üretmesi. Analizi, milliyetçiliğin, batı teknolojileri tarafından yetki verilen bir ideoloji olduğunu akla getiriyor. Ama bence Tayland milliyetçiliği Siamlı ve batılı tutumların bir karışımı. Coğrafi vücut bakış açısıyla Tayland milliyetçiliği batı teknolojileri üzerine dayanıyor olabilir, ama sanırsam bu teknolojiler olmasa bile bir çeşit Tayland milliyetçiliği yine de de varolacaktı. Benzer bir biçimde, Tayland milliyetçiliğinde Tayland'lı olan birşey var, tıpkı İngiliz milliyetçiliğinde İngiliz birşeyler olduğu gibi. Diğer bir deyişle, bütün milliyetçilik aynı değil; Tayland milliyetçiliği batılı yer kavramlarına dayansa bile tam olarak batılı değil. Winichakul, milliyetçiliğin Tayland versiyonunun karma ve çok parçalı oluşunu yeterince açıklayamıyor.